

Формуляр за включване на обект в индикативния списък на природните обекти на ЮНЕСКО

(актуализиране на информацията за обект Побити камъни от 1984 г.)

ДЪРЖАВА: България
Формуляра е подготвен от:
Име: Дирекция „НСЗП”
Адрес: 1000-София, „Мария Луиза” 22
Институция: МОСВ

ДАТА на подаване:
email: tzvety@moew.government.bg
Факс: 940 61 27
Телефон: 940 61 06

ИМЕ НА ОБЕКТА: Природна забележителност ПОБИТИ КАМЪНИ

Държава, област, регион: България, област Варна, общини Аксаково, Белослав, Девня, Суворово и Аврен

Географски координати:

ОПИСАНИЕ:

Побитите камъни представляват варовикови колони с естествен произход развити в грандиозен мащаб. Те са разположени на големи и малки групи в пояс, ориентиран в посока север- юг, дълъг над 8 км в района на гр. Варна.

Каменните стълбове имат различни размери - височина до 10 м и диаметър до 2 м, рядко до 6 м. Някои от тези колони са кухи в средата, а други са плътни. Материалът, от който са изградени е светлосив варовит пясъчник с карбонатно съдържание. Някои от колоните са така разядени от външните сили, че са придобили фантастични очертания. Територията около групите колони има вид на пустинна местност със специфични флора и фауна.

Изключителна световна ценност

От геоложка гледна точка Побитите камъни представляват геоложки феномен с глобална значимост. Като размери и произход са единствени по рода си в света.

Съхраненото биологично разнообразие около групите колони допълнително увеличава стойност на територията. Обекта е важно местообитание в България, на 4 световно застрашени, 2 застрашени и 8 защитени вида растения. Общият брой на видовете безгръбначни и гръбначни животни с природозащитен статус е 52. На територията са съхранени 2 приоритетни за опазване местообитания от Директива 92/43/ЕЕС.

Критерии

- (vii) да представляват забележително природно явление, или област с естествена природна красота и да са носители на естетична наслада в най-висока степен;

Колоните представляват забележителни пръстеновидни седиментоложки постройки, развити в грандиозен мащаб – пет нива в рамките на 40-45 m, разпределени в 18 площи

на 70 km². Грамадните колони са впечатляващо природно чудо, което няма пълен аналог, описан в световната литература. Колоните поразяват със своите брой и размери и заедно с полупустинната местност около тях представляват своеобразен пейзаж с характерна, неповторима природна красота.

- (viii) да бъдат изключително представителен пример за значими периоди от историята на Земята, в това число и доказателства за наличие на живот, свидетелства за протичащите геоложки процеси по време на изменението на земните форми, както и геоморфни или физиографски елементи от особено голямо значение;

Побитите камъни се намират в района на Варненската депресия, в най-източната част на Мизийската платформа. На изток платформата се свързва с континенталния шелф на Западно Черноморския басейн с активни извори на газ – метан. В района на “Побитите камъни” се разкриват няколко литостратиграфски единици с еоценска възраст. Самите побити камъни са развити в рамките на Дикилиташката свита (долнен-среден кюизки подетаж на долния еоцен).

Една от групите на “Побитите камъни” - кариера-Белослав с четирите си нива и дебелина 25м представя по неповторим начин изключителната мащабност на колоните. Само в кариерите могат да се наблюдават подложките на колоните, разнообразните им белези и морфология. В кариерите има чудесни разкрития на ембрионални (зародишни) колони, сложни колони, както и ламинирани строматолити, онкоиди и ихнофосили в колоните.

За произхода на Побитите камъни са изказани множество хипотези. Най-новата теория доказва, че тези структури са се формирали около природни газови извори с доминиращо съдържание на газ метан.

Природни газови извори с доминиращо съдържание на газ метан са известни на много места по света, както на сушата, така и в акваториите на Световния океан. Те се проявяват, където съществуват подходящи условия газова фаза да си проправи път от разположените в дълбочина газов залеж или матерински скали до земната повърхност или морското дъно. Счита се, че Дикилиташката свита предствавлява древна система от извори на метан. Флуиди носещи метан са постъпвали по разломни структури в хидравлично високопропускливи плиткоморски пясъци, влияейки върху диагенетичните процеси в тях. Близо до повърхността започват процеси на окисление на метана от метанотрофни бактерии, при което се отлага калциев карбонат, който здраво циментира частиците около газовия канал. Литификацията на седиментите протича от вътре навън образувайки характерната пръстеновидна сърцевина, като колоната расте и на височина. Разкриването на така формираните карбонат-циментирани пясъчници се е извършило постепенно, първо в резултат на нееднократните понижения (регресии) и повишения (трансгресии) на морското ниво се отнасят рахлите седименти оголвайки солидните структури, а положителните вертикални движения на земната кора и други геоложки процеси са изложили тези уникални природни творения на земната повърхност.

Сравнявайки древната система от газови извори в района на Побитите камъни не е намерен аналог сред другите подобни системи по размера, минералогията, петрографската структура и диагенезиса на образованията.

Цялост

Територията на обекта обхваща територията на защитена местност „Побити камъни” с площ 253,3 ха, която включва всички групи колони.

Обектът няма обособена буферна зона. За ефективно опазване на обекта като буферна зона следва да се обособи прилежащата територия на ЗМ „Побити камъни”, както е оформено по Устройствения план от 2000 г. под името „Комплекса ПЗ ”Побити камъни”. Общата площ на Комплекса “Побити камъни” е 2965,2 ха, в т.ч. число 246,3 ха площ на скалните групи.

Сравнение с други подобни обекти

В света образувания подобни на побитите камъни съществуват само в Австралия. Това са строматолитите (скалоподобни постройки резултат от жизнената дейност на едноклетъчни цианобактерии) в Залива на акулите и куличките в Националния парк Намбург, Западна Австралия. Залива на акулите е включен в списъка на Световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО.

Независимо от някои прилики на тези скални образувания, основно във формата, с “Побитите камъни”, разликата е по-скоро съществена. Това потвърждава уникалния характер на Варненските колони и изключително високата им научна и естетическа стойност.

Изисквания по управлението и опазването

Обектът съвпада със защитена територия – защитена местност, съгласно Закона за защитените територии. Съгласно категоризацията на Международния съюз за защита на природата (IUCN) защитената местност се отнася към VI-та категория – защитена територия за използване на ресурсите. “Побити камъни” е първата официално обявена и защитена от държавата природна забележителност в България през 1937 г.

Управлението, в т. ч. и охраната на защитената местност са поверени на ДГС Суворово, ДГС Варна, РДГ Варна, ДПП „Златни пясъци”, гр. Варна, Изпълнителна агенция по горите към Министерството на земеделието и храните. За една част от обекта има уредник към Природонаучния музей, гр. Варна.

Защитената местност няма План за управление. Има изготвен Устройствен проект (2000 г.), който не е влязъл в сила. Съществуващата система за управление се нуждае от развитие и подобрене.

Необходимо е да се изготви, приеме и прилага План за управление на обекта и План за управление на посетителите. Необходимо е обособяване на специална буферна зона, която да гарантира, както по-доброто опазване на обекта, така и неговата цялост. За целта, като основа може да се ползва разработения Устройствен проект на комплекс ПЗ „Побити камъни” от 2000 г. Необходимо е да се направи оценка на туристическото натоварване, поемната способност на територията и границите на допустима промяна на обектите на живата и нежива природа. Трябва да се изготви и прилага и система за мониторинг за вземане на обосновани решения за превантивни мерки за опазване.